

ԼՈՒՍԱՒՈՐԻՉ

ԵԿԵՂԵՑԻՆ ՏԱՆ ՄԷՋ

ԳԱՆԱՏԱՅԻ ՀԱՅՈՑ ԹԵՄԻ ԱԶԳԱՅԻՆ ԱՌԱՋՆՈՐԴԱՐԱՆԻ ԿՐՕՆԱԿԱՆ ԱՄՍԱԹԵՐԹ

Ը. Տարի, Թիւ 9, Սեպտեմբեր 2025

ՄԱՌԱՆՈՒՂԻՆ ՄԷՋ ՀԱՐԱԶԱՏ ԶԱՅՆ ՄԸ՝ ՎՍԱՀՈՒԹԵԱՆ ԵՒ ԱՊԱՀՈՎՈՒԹԵԱՆ

«Ես եմ իրաւ հովիւր. Իրաւ հովիւր իր կեանքը կու տայ ոչխարներուն համար (Յովհաննէս 10:11)» :

Յիսուս իր այս խօսքով յստակ կերպով կը բացայայտէ Իր անձնուէր սէրը, հոգատարութիւնը եւ առաջնորդութիւնը: Հովիւի պատկերը Աստուածաշունչին մէջ յաճախ կը գործածուի որպէս խորհրդանիշ սիրոյ, հոգատարութեան, առաջնորդութեան եւ պաշտպանութեան: Իսկ երբ Յիսուս Իր մասին կը խօսի իբրեւ «Իրաւ Հովիւ», անիկա պարզ նկարագրութիւն մը չէ որ կ'ընէ, այլ աստուածային կամքն է որ կը դրսեւորէ, եւ Իր բնութեան եւ տնօրինական առաքելութեան

ուղին ցոյց կուտայ:

Յիսուս կը ճանչնայ Իր ոչխարները

«Ես եմ իրաւ հովիւր: Կը ճանչնամ ոչխարներս եւ անոնք ալ գիտ կը ճանչնան, այնպէս ինչպէս Հայրը գիտ կը ճանչնայ եւ ես՝ Հայրը (Յովհ. 10:14-15)»:

Յիսուս մեզ կը ճանչնայ անհատաբար՝ մեր վախերը, մեր կարիքները, ուրախութիւններն ու ցաւերը: Ինչպէս Հովիւր գիտէ իր հօտի իւրաքանչիւր ոչխարը, այնպէս ալ Քրիստոս գիտէ մեզմէ իւրաքանչիւրը իր անունով (Յովհ. 10:3):

Յիսուս կ'առաջնորդէ Իր ոչխարները

«Տէրը իմ հովիւս է, եւ ես բանի մը կարօտութիւն պիտի չունենամ: Ան գիտ կը հանգչեցնէ կանաչ արօտավայրերու մէջ, գիտ կը տանի հանդարտ ջուրերու մօտ, իմ հոգիս կը զօրացնէ (Սաղմոս 23:1-3)»:

Ճշմարիտ Հովիւր ոչ միայն կը պաշտպանէ, այլ նաեւ կ'առաջնորդէ: Ան կը տանի մեզի այն ճամբաներով, ուր առկայ է հոգեւոր սնունդ, խաղաղութիւն, վստահութիւն եւ ապահովութիւն: Յիսուս պարզապէս չ'արածեր Իր ոչխարները, այլ կ'առաջնորդէ՝ հետեւելու Իր ձայնին:

Յիսուս Իր կեանքը կու տայ Իր ոչխարներուն համար

«Մեծագոյն սէրը այն սէրն է, որով մարդ ինքզինք կը զոհէ իր բարեկամներուն համար (Յովհաննէս 15:13)»:

Յիսուսի այս խօսքը իր գագաթնակէտին կը հասնի խաչին վրայ: Իրաւ Հովիւր պատրաստ է իր կեանքը տալու իր ոչխարներուն համար: Խօսքը զոհողութեամբ լեցուն գերագոյն եւ անշահախնդիր սիրոյ մասին է:

Կը վստահինք Անոր հոգատարութեան

Յաճախ կեանքի անորոշութիւնները չեն թոյլատրեր եւ երբեմն կը դժուարացնեն ամբողջովին վստահիլ: Բայց Քրիստոսի խաչը եւ Յարութիւնը ապացոյցներ են, որ Ան ոչ միայն կը խօսի սիրոյ մասին, այլեւ իր ամբողջական սիրով ինքզինք կ'արտացոլացնէ:

Ան մեզ որք չի ձգեր (Յովհ. 14:18), այլ իբրեւ իրաւ Հովիւ՝ մշտապէս կը հետեւի մեզի, կը գրկէ մեզ, եւ ապահով արօտավայր կը հասցնէ :

Կը լսենք Անոր ձայնը

«Ես ոչխարներս կը ճանչնամ. Անոնք ձայնս կը լսեն եւ կը հետեւին ինծի (Յովհաննէս 10:27)»:

Այսօր աշխարհի մէջ հազարաւոր ձայներ կը փորձեն մեզ շփոթի մատնել եւ մեր ճշմարիտ ուղիղէն շեղեցնել: Միայն Իրաւ Հովիւին ձայնն է որ մեզ կ'առաջնորդէ դէպի իսկական ու հարազատ ճանապարհը կեանքի, ուր կայ միայն խաղաղութիւն, եւ յոյսը յաւիտենական կեանքի :

Յիսուս իրաւ Հովիւն է, որ կը ճանչնայ մեզ, կ'առաջնորդէ մեզ եւ Իր կեանքը կու տայ մեզի համար: Մեզի կը մնայ երկու բան՝ վստահիլ Անոր հոգատար սիրոյ եւ հետեւիլ Անոր հարազատ ու ապահով ձայնին: Երբ կը վստահինք եւ կը հետեւինք Իրեն, կ'ապրինք խաղաղութեան, ապահովութեան եւ յաւիտենական կեանքի արժանանալու ուրախութեան մէջ:

ԲԱԲԳԷՆ ԱՐՔԵՊԻՍԿՈՊՈՍ

ԽՄԲԱԳՐԱԿԱՆ ՔՐԻՍՏՈՆԵԱԿԱՆ ԴԱՏԻԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆԸ ՄԵՐ ՀԱՒԱՏՔԻ ՍԵՐՄՆ Է

Քրիստոնէական Դատարարակութիւնը Եկեղեցոյ գլխաւոր առաքելութիւնն է, որ գիտելիք փոխանցելէն բացի, կը ձեւատրէ մարդկային հոգիները, կը զօրացնէ հաւատքը եւ մեզ կ'նորոգողէ՝ Յիսուս Քրիստոսի հետ կենդանի յարաբերութեան մէջ մտնելու:

Պօղոս Առաքեալ կը նշէ. «Թող Քրիստոսի խօսքը ձեր մէջ բնակի իր ամբողջ հարստութեամբ, որպէսզի կատարեալ իմաստութեամբ սորվեցնէք իրարու եւ իրար խրատէք, եւսաղմոսներով, օրհնութիւններով ու հոգեւոր երգերով ձեր սիրտերուն մէջ շնորհակալութեամբ զԱստուած օրհներգէք» (Կողոսացիս 3.16): Պօղոս Առաքեալի այս խօսքը կը մտնէ իւրաքանչիւր տուն եւ կը դառնայ իւրաքանչիւր ընտանիքի կեանքի ուղեցոյց:

Քրիստոնէական Դատարարակութիւնը մեր Եկեղեցոյ մէջ եղած է մեր ինքնութեան ու գոյատեւման հիմքը: Կիրակնօրեայ Վարժարանները, պատանեկան եւ երիտասարդական հասարակութիւնները, Սուրբ Պատարագները, Սուրբ Գրոց սերտողութիւնները, մեր ժողովուրդի գաւակներու սրտին մէջ կը սերմանեն հաւատքի այն սերմերը, որոնք ապագային մանանեխի հատիկին նման կը դառնան ծառ եւ կ'ամրապնդեն մեր երիտասարդներու եւ պատանիներու հաւատքը:

Քրիստոնէական Դատարարակութեան առաքելութիւնը միասնական պարտականութիւն մըն է: Ծնողները առաջին ուսուցիչներն են, որոնք իրենց երեխաներուն փոքր տարիքէն առօրէք եւ խաչակնքել սորվեցնելով ու Եկեղեցի տանելով, անոնց սրտերուն մէջ կը ցանեն առաջին սերմերը: Կիրակնօրեայ վարժարաններու ուսուցիչները, Սուրբ Գրային Ուսուցումներով եւ Հայ Եկեղեցոյ արժէքներով կը ջրեն այդ սերմերը եւ խնամեն զանոնք: Ընտանիքը, Համայնքը եւ Եկեղեցին միասնաբար կը ստեղծեն այն միջավայրը, ուր Աւետարանը ոչ միայն կ'ուսուցանուի, այլեւ՝ կը կենդանանայ:

Այսօրուան մարտահրաւերները շատ են՝ շեղումներ, աշխարհականացում, արժէքներու խաթարում: Բայց մեր յոյսը աւելի մեծ է:

«Վասն զի ինչպէս անձրեւն ու ձիւնը երկնքէն կ'իջնեն եւ հոն չեն դառնար, հապա երկիրը կ'ոռոգեն ու զանիկա պտղաբեր եւ արգասաւոր կ'ընեն, ցանողին՝ հունտ եւ ուտողին հաց կու տան, Իմ բերնէս ելած խօսքն ալ այնպէս պիտի ըլլայ: Ինծի պարապ պիտի չդառնայ, հապա իմ կամքս պիտի կատարէ, յաջողութեամբ գործադրէ այն բանը, որուն համար զանիկա դրկեցի» (Եսայի 55.10-11):

Այս վստահութեամբ, եկէք վերանորոգենք մեր նուիրումը, նոր սերունդը զինենք ոչ միայն գիտելիքով, այլ՝ հաւատքով, սիրով եւ ծառայութեան ոգիով:

Թող Տէրը օրհնէ մեր ուսուցիչները, աշակերտները եւ ընտանիքները, որպէսզի միասնաբար քալեն Քրիստոսի հարթած լոյսի ճանապարհէն:

Հայր Յակոբ

ՈՍԿԵՂԷՆ ՀԱՄԱՐ

«Ձեր շահը սրբութեան նուիրումով կեանք մըն է, որուն արդիւնքը պիտի ըլլայ յաւիտենական կեանքը» (Հռոմայեցիս 6.22):

“Your gain is a life fully dedicated to Him, and the result is eternal life.” (Romans 6.22)

ՄԵՐ ՀԱՅՐԵՐԸ ԿԸ ԽՕՍԻՆ... ԽԱՉԻՆ ԶՕՐՈՒԹԵԱՆ ԳԱՂՏՆԻՔԸ ԵՒ ԱՍՏՈՒԱԾԱՅԻՆ ԿՐԱԿԸ

«Այս քարոզը կը սորվեցնէ, որ մարդ առանց Քրիստոսի կառչելու չի կրնար յաղթահարել չարին գայթակղութիւնները եւ թէ ինչ պէտք է ընեն բոլոր անոնք, որոնք կարօտով եւ մեծ ցանկութեամբ Աստուծոյ փառքը կը խնդրեն: Կը սորվեցնէ նաեւ, որ Ադամի անհնազանդութեան պատճառով, մենք բոլոր մարմնաւոր ցանկութիւններու ստրուկները դարձանք, եւ սակայն խաչին ծածուկ խորհուրդով՝ փրկուեցանք: Քարոզին մէջ կը բացատրուի նաեւ, թէ արցունքին եւ աստուածային կրակին զօրութիւնը շատ մեծ է»:

ԽԱՉԻՆ ՄԷՋ ԾԱԾԿՈՒԱԾ ԽՈՐՀՈՒՐԴ

1.- Անոնք, որոնք իրենց սրտերուն մէջ գրուած ունին աստուածային Օրէնքը, ապա անոնց իմացական աչքերը լուսաւորուած են եւ կը նային Յոյսին, որ ոչ կը շօշափուի եւ ոչ ալ կը տեսնուի, այլ՝ աներեւոյթ է եւ աննիւթական: Եւ ասոնք կարողութիւն ունին յաղթահարելու չարին յառաջացուցած գայթակղութիւնները այն զօրութեամբ, որ անպարտելի է: Իսկ անոնք, որոնք Աստուծոյ խօսքին պատիւը չունին եւ աստուածային Օրէնքով չեն դաստիարակուած՝ ի զօր կը հպարտանան: Անոնք կը կարծեն, թէ իրենց սեփական կամքով վերջ կը դնեն մեղքի պատճառներուն, որոնք սակայն, միայն խաչին ծածուկ խորհուրդով կը յաղթահարուին: Ծիշող է, որ մարդուն ազատ կամքը աստանային դիմադրելու իշխանութիւն ունի, բայց այդ իշխանութիւնը բացարձակ կերպով չէ տարածուած իր ցանկութիւններուն վրայ: Եւ Սաղմոսագիրը կը յիշեցնէ մեզի՝ ըսելով. «Եթէ Տէրը ինք չչինէ տունը, զուր տեղ կը յոգնին զայն շինողները. Եթէ Տէրը ինք չպահպանէ քաղաքը, զուր տեղ կը հսկեն պահապանները» (Սղ 127.1):

2.- Ոեւէ անձ չի կրնար առիծներու եւ օձերու վրայէն քայլել եւ ահեղ առիծն ու վիշապը ոտքի տակ առնել (տես Սղ 91.13), եթէ նախ եւ առաջ իր անձը չմաքրէ եւ չկառչի աստուածային զօրութեան, անոր՝ որ իր աշակերտներուն ըսաւ. «Ահա ձեզի իշխանութիւն տուի կոխկոտելու օձերն ու կարիճները, ինչպէս նաեւ յաղթահարելու թշնամիին զօրութիւնը» (Դկ 19.10):

ՅԱՂԹԵԼՈՒ ԵՒ ՍՈՒՐԲ ՀՈԳԻՆ ՈՐԴԵԳՐԵԼՈՒ ԿԱՐԻՔԸ

Եթէ մարդուն բնութիւնը կարողութիւն ունի առանց Սուրբ Հոգիին կատարել սպառազինութեան «դէմ դնելու աստանային հնարքներուն» (տես Եփ 6.11), ապա առաքեալը հաստատապէս պիտի չըսէր. «Եւ խաղաղութեան պարգեւիչը, Աստուած, շուտով ձեր ոտքերուն տակ պիտի խորտակէ աստանան» (Հռ 16.20), ինչպէս նաեւ՝ «Չոր Տէր Յիսուս պիտի սպաննէ իր բերնին շունչով» (Բ. Թս 2.8): Այս պատճառով նաեւ, Տէրը մեզի թելադրեց հետեւեալը աղօթել՝ «Եւ թոյլ մի՛ տար որ փորձութեան մէջ իյնանք, այլ մեզ չարէն ազատէ» (Մտ 6.13): Եւ եթէ Բարձրեային զօրութիւնը չօգնէ ու չփրկէ մեզ եւ, մանաւանդ՝ որդեգրութեան շնորհիւ արժանի չըլլանք որդիներ ըլլալու, ապա այս երկրի վրայ մեր կեանքը ապարդիւն եւ աննպատակ կ'ըլլայ, եւ Աստուծոյ զօրութենէն կը հեռանանք:

3.- Ով որ մեծապէս կը ցանկայ եւ կ'ուզէ մասնակից դառնալ աստուածային փառքին եւ տեսնել ինչպէս հայելիի մը մէջէն, Քրիստոսի պատկերը իր մտքին մէջ, անհրաժեշտ է, որ գիշեր ու ցրեկ Աստուծոյ օգնութիւնը խնդրէ մեծ զօրութեամբ՝ վառ սիրով, ջերմ փափաքով ամբողջ սրտով ու զօրութեամբ: Այս աստուածային օգնութիւնը անհնար է ստանալ, ինչպէս նախապէս ըսինք, եթէ մարդ ամբողջապէս չհեռանայ երկրաւոր ու աշխարհային վայելքներէն, չարին հրապոյրներէն, ցանկութիւններէն եւ կիրքերէն, որոնք լիովին օտար ու հակառակ են լոյսին, ոչ մէկ կերպով նման են բարեգործութեան եւ ամբողջապէս օտար են անկէ:

ՄԵԾՆ ՍՈՒՐԲ ՄԱԿԱՐ
«ՀՈԳԵՒՈՐ ՔԱՐՈՉՆԵՐ»
Հայացուց՝ Մակար Արք. Աշգարեան
(Շարունակելի 1)

ՀԱՒԱՏԱՐԻՄ ԸԼԼԱՆՔ

Շատեր կ'ապրին անգիտակից կերպով եւ կամ, պարզապէս կ'անկալեն, որ ի վերջոյ կեանքը պիտի բարելաւուի, վերջ պիտի գտնեն պատերազմները, պիտի վերանան անօթութիւնը, աղքատութիւնը, կեղեքումը, զրկանքն ու չարաշահութիւնը, եւ մարդիկ դարձեալ ներդաշնակութեամբ պիտի գոյակին իրար հետ: Այսպէս մտածողներուն կեանքն ու գործերը, ակնկալութիւններով կ'առաջնորդուին: Սակայն, երբ իրենց ապրած ժամանակամիջոցին, աշխարհէն ներս չեն իրագործուիր այդ ակնկալութիւնները, մարդիկ յաճախ կը հիասթափուին եւ ինքզինքնին ձախողած կը համարեն:

Կեանքի մասին Յիսուս երբեք այդպիսի լատենտութեան պատկերացում չի պարզեր: Ան ոչ միայն կը նախատեսէ իրեն համար սիրելի համարուող Երուսաղէմ քաղաքին կործանումը, այլեւ կ'անկարկէ անգթութեամբ, վայրագութեամբ եւ հակասութիւններով լեցուն աշխարհի մը: Յիսուս հասկացողութեամբ, այս աշխարհին մէջ չկայ կատարելալ երջանկութիւն եւ ան մեզմէ չի պահանջեր, որ կեանքի վախճանէն առաջ աշխարհէն ներս գոյութիւն ունեցող բոլոր տազնապները լուծենք: Պարզապէս, ան մեզի կ'առաջարկէ, ի գին ամէն զոհողութեան, հաւատարիմ ըլլալ:

ՃԱՆԱՊԱՐՀՈՐԴՈՒԹԵԱՆ ՀԱՅՑ
ՀԵՆՐԻ Ծ. Մ. ՆՈՒԸՆ
Հայացուց՝ Մակար Արք. Աշգարեան

ՄՐՏԻ ԽՈՐԵՐԸՆ ԽՕՍՔ՝ ԱՍՏՈՒԾՈՅ ՀԵՏ

ԲԱՆ ԾԷ

Ա.- Քրիստոսն Աստուած, ահաւոր անուն, մեծութեան տեսք, անքնին բարձրութեան պատկեր, անասիման զօրութիւն, փրկութեան լոյսին կերպարան, կեանքի պաշտպան, վերին հանգիստին արքայութեան դուռ, խաղաղութեան ճամբայ, ապաւինարան նոր եւ անտխրական երանութեան, ամենակալ ինքնիշխանութիւն բոլոր էակներուն, օրհնութեան կոչում, անետար ծայն, բերկրութեան բարբառ, անմահութեան դեղ, Աստուծոյ անանճառ Որդի: Ինչ որ ինձի անհնարին է, Քեզի համար դիւրին է. ինչ որ ինձի անհաս է, Քեզի համար տրամադրելի է. ինչ որ ինձի համար անմատչելի է, Քեզի համար հպարտ է. ինչ որ եղկելիիս ծածկուած է, Քու երանութեանդ համար մերձաւոր է. ինչ որ ինձի համար անկարելի է, Քեզի համար կատարուած է. ինչ որ ինձի համար յուսահատական է, Քեզի համար սիւսփարար է. ինչ որ ինձի համար անբժշկելի է, Քեզի համար անվտանգ է. ինչ որ ինձի համար հեծութիւն է, Քեզի համար խնդրութիւն է. ինչ որ ինձի համար ծանր է, Քեզի համար թեթեւ է. ինչ որ ինձի համար եղծուած է, Քու զօրութեանդ համար գրուած է. ինչ որ ինձի համար կորսուած է, Քու ձեռքիդ մէջ է ան. Ինչ որ ինձի համար անճառելի է, Քեզի համար համրուած է. ինչ որ ինձի համար մոայլ է, Քեզի համար ճառագայթ է. ինչ որ ինձի համար անթիւ է, Քու օրհնուած ձեռքիդ մէջ կը բովանդակուի. ինչ որ ինձի համար սուկալի է, Քեզի համար հեշտալի, ինչ որ ինձի համար փախչելի է, Քեզի համար վանելի է. ինչ որ ինձի համար անմատոյց է, Քեզի համար դիւրամատչելի է. ինչ որ ինձի համար մահաբեր է, Քու Հօր Էութեանդ առջեւ անգոյ կը համարուի:

Բ.- Բայց Դուն, ով ամէնուն ողորմած Աստուածը, Տէր Յիսուս Քրիստոս, հիմա ալ եթէ գթաս, կրնաս ելքի հնարք մը գտնել: Քու օրհնուած Հօր մեծութեան փառքին, Սուրբ Հոգիիդ բարեգութեամբ կամքին համար նայլ մեղքերուս հրապարակային յայտնութեանը, զոր կատարեցի ոչ առանց տաժանքի. Նայլ սիրտիս խորերէն ըրած ինքնամատոյց դատողութեանս, նայլ բնութեանս, ցիրուցանուած խակութեանս վրայ եւ բժշկութիւն պարգեւէ վերջերուս, դարման՝ կորուստիս, ազատում՝ բազմակերպ մահացումէս, կեանքի շափող՝ ապականուածիս, նորոգում՝ եղծումիս, յուսալու ընդունակութիւն՝ ամբարշտածիս: Եթէ ես, հակառակ իմ բնութեանս, կամք ցոյց տուի, որչափ անելի Դուն պէտք է ցոյց տաս Քու բնութեանդ ընտել բարերարութիւնները: Եթէ փուշերէն քաղցր պտուղ արդարուեցաւ, որչափ ես անելի կեանքի ծառէդ պէտք է ելլէ անմահութեան ճաշակ. Եթէ ես զիս ատողներուն համար ողորմութիւն մաղթեցի, ինչպէս Դուն՝ ինձի, որ Քուկդ եմ, շատ անելի պիտի չշնորհեմ, ով Հօր, Քու անունազ առատութենէդ:

Գ.- Արդ, Քու մեծութեանդ նայլ, Բարձրեայ, նայլ եւ իմ փոքրութեանս. Ընդունէ անհամար մեղքերուս այս աննշան խոստովանութիւնը, Դուն որ ամէն բան արողովին կը տեսնես, եւ ինչպէս վէմին գայթիլը շատ չսեպեցիր, նոյնպէս եւ փոքրիկ աւագիս սասանիլը անտես ըրէ. Եւ ինչպէս Դուիթի մեղքերուն պատիժը իսկոյն զանց ըրիր՝ երբ մեղայ ըսաւ, իմ հառաչանքներս ալ լսէ նոյն երկայնամիտ ներողութեամբ. Դուն որ ամէնուն եւ անաչատութեամբ կու տաս, իբրեւ բարի եւ իմաստուն յաղթող մը, իբրեւ ողորմած եւ ամենաստեղծ, ու չես նախատեր յետին ստրուկս, վերստին ստացիր եւ մի՛ կորսնցնէր զիս՝ որ Քու արինսովդ բուժուած եմ, Գթած: Վասնզի քուկդ է փրկութիւնը, Քեզմէ է քաւութիւնը, ու Քեզի կը վայելէ փառք ամէն բանի մէջ, յափտեանս: Ամէն:

ՀԱՍԿԱՆՔ ՄԵՐ ՊԱՏԱՐԱԳԸ ՊԱՏՐԱՍՏՈՒԹԻՒՆ

Պատրաստության ըսելով, երկու տարբեր բաներ կը հասկնանք:

ԶԳԵՍԱՌՈՐՈՒՄ

Առաջինը, պատարագիչին պատրաստությունն է՝ յատուկ աղօթքներով եւ յատուկ զգեստաւորումով: Այս պատրաստութիւնը տեղի կ'ունենայ ասանդատան մէջ, առհասարակ ժողովուրդին աչքէն հեռու: Զգեստի իւրաքանչիւր բաժին ունի իրեն յատուկ կարգ աղօթքը, որ զգեստաւորող քահանան կ'արտասանէ: Այս աղօթքները Սուրբ Յովհան Ոսկեբերանի Պատարագէն առնուած են:

Զգեստաւորումը անցեալին կ'ըլլար Պատարագի խորհուրդէն առաջ, մեկուսի, ինչպէս նշեցինք: Ներկայիս զգեստաւորումը դարձեալ մեկուսի կը կատարուի, բայց գրեթէ Պատարագին մաս դարձած է, որովհետեւ 13-րդ դարուն այս զգեստաւորման համար գրուած է նոր երգ մը, որ անկէ ի վեր անբաժանելի մասն է Հայկական Պատարագին: Ատիկա «խորհուրդ խորին» երգն է, որ ունի իր հետաքրքրական պատմութիւնը: -

13-րդ դարուն սկիզբը, երբ Զաքարէ զօրապետը իր զինուորական յաջողութիւններէն ետք նախաձեռնեց նաեւ Հայոց Պատարագի բարեկարգութեան, 1208 թուականին Լոռի քաղաքին մէջ եկեղեցական ժողով մը գումարել տուաւ, որուն հրաւիրեալներուն մէջ էին նաեւ Հայաստանի ժամանակակից կարեւոր կեդրոններու առաջնորդները, Հաղբատի, Անիի, Բջնիի, Դուինի եւ Կարսի եպիսկոպոսները, ինչպէս նաեւ բազմաթիւ ուրիշ վանքերու առաջնորդ վարդապետները:

Այս յատուկ առիթով նաեւ Կիլիկիայէն՝ օրուան Կաթողիկոսէն դրուուած եկեղեցածէ վրանի մը տակ մատուցուեցաւ հանդիսաւոր Պատարագ մը: Եւ ահա, այս Պատարագին սկիզբը, Հաղբատի վանքի վանահայր Խաչատուր Տարօնացի Վարդապետը, որ «հոչակուած էր իբրեւ այր սուրբ եւ առաքինի, եւ իր գիտութեամբ մանաւանդ երաժշտական արուեստով», ելաւ եւ անակնկալ կերպով երգեց իր նոր գրած տաղը կամ շարականը, որ իր խորիմաստ բառերով եւ գեղարուեստականօրէն՝ մեծարժէք, սքանչելի եղանակով մէկ անգամէն տպաւորեց ու նուաճեց բոլոր ներկաները, եւ այնուհետեւ մնաց Պատարագէն անբաժան:

ՄՈՒՏԵ

Զգեստաւորումը լրանալուն, ներկայիս քահանան դուրս կու գայ Սուրբ Բեմին առջեւ, ուր իր ձեռքերը կը լուայ եւ բոլորին դիմաց համոտակի կը խոստովանի: Դպիրներ փոխն ի փոխ կը կարդան 100-րդ Սաղմոսը՝ «Աղաղակեցէք առ Տէր ամենայն երկիր»: Յետոյ, Սուրբ Եկեղեցոյ նուիրուած կարճ աղօթքէ մը ետք, 43-րդ Սաղմոսին («Դանտ արա ինձ, Տէր») արտասանութեամբ պատարագիչը կը բարձրանայ բեմ, Սուրբ Սեղանին առջեւ:

Այս ամբողջ բաժինը չկար անցեալին, մինչեւ 12-րդ դար: Մինչ այդ, զգեստաւորումը կը կատարուէր ուղղակի Սեղանին առջեւ: Այս միջանկեալ բաժինին յաւելումը եկաւ Լատինական Պատարագին ազդեցութեամբ, եւ մեր մէջ տեղ գտաւ 13-րդ դարէն ետք, որովհետեւ 13-րդ դարուն սկիզբը, Յովհաննէս Արճիշեցիի Պատարագի Մեկնութեան մէջ եւս յիշատակութիւն չկայ այդ մասին:

ՆԱՐԵԿԱՑԻ ԱՂՕԹՔՆԵՐԸ

Եթէ եպիսկոպոսական պատարագի մը ներկայ եղած ենք արարողութեան սկիզբէն, տեսած պէտք է ըլլանք, որ հագուի բեմ բարձրացած՝ եպիսկոպոսը խոյրը զլուխէն կը հանէ, ծունկի կու գայ, եւ բազկատարած՝ աղօթք կ'արտասանէ, մինչ դպիրները կ'երգեն «Ընտրեալը յԱստուծոյ» տաղը:

Եպիսկոպոսը զոյգ աղօթքներ է որ կը կարդայ, երկուքն ալ գրուած Սուրբ Գրիգոր Նարեկացիի կողմէ (Բան ԼԳ. Դ. եւ ե.): Բայց Սուրբ Գրիգոր Նարեկացի ինք չէր այդ աղօթքները Պատարագին մէջ փոխարողողը: Հաւանաբար, մեծ սուրբին վախճանումէն կարճ ժամանակ մը ետք, անկիւս ներանուեցաւ Պատարագի խորհուրդին մէջ, եւ կարծեք յատուկ կերպով գրուած ըլլար նոյնիքն Պատարագին համար:

Զանոնք արդէն կը գտնենք 12-րդ դարու Պատարագամատոյցին մէջ, եւ Սուրբ Ներսէս Լամբրոնացի եպիսկոպոս անուց համառօտ մեկնութիւնը կու տայ 1177 թուականին գրած իր «խորհրդածութիւն Սրբազան Պատարագի» գործին մէջ: Գալով «Ընտրեալը» երգին, անկիւս դեռ չի յիշուիր Լամբրոնացիի քով, ոչ ալ Արճիշեցիի քով եւ հաւանաբար անելի ուշ գրուած է: Երբ եւ որդին կողմէ գրուած ըլլալը ստուգապէս չենք գիտեր (թէ՛ն, ո՞մանք Սուրբ Գրիգոր Նարեկացիի կը վերագրեն), բայց հաւանաբար 14-15-րդ դարերուն գրուած է:

ԸՆԾԱՆԵՐՈՒ ՊԱՏՐԱՍՏՈՒԹԻՒՆ

Երկրորդ պատրաստութիւնը սուրբ ընծաներուն՝ Հացին ու Գինիին պատրաստութիւնն է, որ տեղի կ'ունենայ Սուրբ Սեղանին վրայ, դարձեալ ժողովուրդին աչքէն հեռու, որովհետեւ վարագոյրը ձգուած կ'ըլլայ:

Ի դէպ, անցեալի Պատարագամատոյցներուն մէջ վարագոյրի յիշատակութիւն չկայ, եւ կը թուի թէ պատարագիչը ժողովուրդին դիմաց կը զգեստաւորուէր, եւ Ընծաներու պատրաստութիւնն ալ կը կատարէր ժողովուրդին աչքին դիմաց:

Ընծաները, այսինքն Հացը (=Նշխարը) յատուկ աղօթքով կը դրուի մաղզմային վրայ, եւ Գինին նոնպէս աղօթքով կը լեցուի բաժակին մէջ:

Մինչ պատարագիչը այդ պատրաստութիւնը կը կատարէ, դպիրներ մեղեդի մը կամ տաղ մը կ'երգեն: Մեղեդիներ կամ տաղեր երգելու այս սովորութիւնը վստահաբար հին չէ: Անոր յիշատակութիւնը չունինք ոչ 12-րդ դարուն Լամբրոնացիի քով, ոչ ալ 13-րդ դարուն Արճիշեցիի քով: Ուստի, անելի ուշ մուտք գտած պէտք է ըլլայ:

ՊԱՏԱՐԱԳԻ ԹԱՓՕՐ

Ընծաներու պատրաստութեան ասարտին, պատարագիչը բուրվառը ձեռք առնելով կը խնկարկէ Ընծաներուն ու Սուրբ Սեղանին, եւ ապա բեմէն կ'իջնէ վար՝ ժողովուրդին մէջ թափօրով դառնալու:

Թափօրը կը խորհրդանշէ Հօր Աստուծոյ կամքով Քրիստոսի աշխարհ էջքը եւ փրկագործական առաքելութեամբ մարդոց մէջ շրջիլը, ինչպէս անելի ուշ երգուող Սրբասացութեան («Բազմութիւնք») բառերով՝ «Ի յերկրի երեւեցաւ եւ ընդ մարդկան շրջեցաւ, զի կեցուցեց զանձինս մեր»:

Այս շրջումը կը յատկանշուի քահանային խնկարկումը, որ զոյգ խորհուրդներ ունի: Խունկը առհասարակ խորհրդանշիչ է աղօթքին, մանաւանդ՝ Աստուծոյ ընդունելի աղօթքի՝ «սուրբերուն» աղօթքին: Այս խնկարկութեամբ, քահանան սուրբերուն, այսինքն՝ Քրիստոսի ամբողջ Եկեղեցոյն աղօթքն է որ կը բերէ մեզի, որուն դիմաց մենք կը խոնարհինք՝ զայն խոնարհութեամբ ընդունելու որպէս նշան, եւ կը խաչակնքենք՝ զայն Քրիստոսով մերը դարձնելու իբրեւ դատակնիք:

Թափօրին միացած այս խնկարկութիւնը նաեւ խորհրդանշականօրէն կ'արտայայտէ բաշխումը այն օրինութեանց եւ բժշկութեան պարգեւներուն, որ մեր Տէրը սփռեց ամենուրեք, ո՞ր որ շրջեցաւ, մարդոց հաւատքին համաձայն: Իսկ մենք խոնարհելով ու մենք մեզ խաչակնքելով՝ նոյն այդ օրինութիւնը եւ հոգեւոր առողջութիւնն է որ կը խնդրենք:

Այժմու Պատարագին մէջ, թափօրին հետ շարական կ'երգուի: Շարական երգելու այս սովորութիւնը կրնանք վստահաբար ըսել, թէ կու գայ 13-րդ դարէն: Լամբրոնացիի քով անոր յիշատակութիւնը չկայ: Բայց յաջորդ դարուն, Արճիշեցիի Մեկնութեան մէջ կը գտնենք հետաքրքրական նշում մը «Եւ [քահանայն] ծխէ լման եկեղեցոյն մինչեւ ցետին ժողովուրդն: Եւ պաշտօնեայքն ասեն շարական զխնդրն մինչեւ քահանայն դառնայ ի խորանն»:

(Շարունակելի 3)

«ՀԱՍԿԱՆՔ ՄԵՐ ՊԱՏԱՐԱԳԸ»
ՍՈՒՐԲ ՊԱՏԱՐԱԳԻ ԶԱՐԳԱՅՈՒՄԸ,
ԿԱՌՈՅՑԸ, ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆԸ
ԶԱՐԵՎ ԱՐԲ. ԱԶՆԱԻՐԵԱՆ

ՔՐԻՍՏՈՆԵԱԿԱՆ

ՊԱՏԿԵՐՆԵՐՈՒ ԳՈՐԾԱԾՈՒԹԻՒՆ

Եկէք հասկնանք պատկեր գործածելուն ճիշդ իմաստը:

Հայ Եկեղեցին, համեմատաբար միա եկեղեցիներուն, չափաւոր ու զուսպ եղած է իր եկեղեցիներէն ներս պատկերներու գործածութեան մէջ: Հակառակ անոր, որ հին ժամանակներէն սկսեալ մեր եկեղեցիներէն ներս զարգացուած են պատկերներու, որմանակարներու, բարձրաքանդակներու, իսկ ձեռագիրներու մէջ՝ մանրանկարչութեան արուեստները, սակայն միշտ ալ՝ չափաւոր կերպով: Հայ ժողովուրդը առաւելապէս ստեղծած է հաւատքի ինքնուրոյն արտայայտչածէ մը, որ է՝ Խաչքարը:

Անցեալին, երբ մարդիկ գրեւ-կարդալ չէին գիտեր, պատկերները դաստիարակիչ դեր էր խաղային. պատկերներու ճամբով Աստուածաշնչական դասեր սորվեցնելով մարդոց: Պատկերներու միջոցով ներկայացուած են Յիսուսի երկրային կեանքի դրուագները, անհասանելի ու անտեսանելի, ինչպէս նաեւ՝ սուրբերու կեանքի զանազան դէպքերը, որպէսզի օգնեն հաւատացեալին ըմբռնելու աստուածայինը եւ տեսանելի կերպով հետեւելու Քրիստոսի կեանքին ու սուրբերու վարքին պատմութեան:

Եկեղեցիներէն ներս կախուած պատկերները յատուկ աղօթքներով օժուած են՝ ի բժշկութիւն հաւատացեալներու ցաւերուն եւ ի մխիթարութիւն բոլորին:

Յստակ է, որ նկարը, այսինքն՝ պաստառը, կտաւը չէ որ յարգանքի ու մեծարանքի առարկայ է, այլ այդ նկարին ետին գտնուող՝ պատկերուած սուրբին կամ մարտիրոսին անձը, որ իր վարքով ու բարքով անուշաբոյր խոնկելի եղած է Աստուծոյ մօտ: Նոյնպէս՝ Խաչին նկարին կամ քանդակին մէջէն ո՛չ թէ առարկան է որ կը պաշտենք, այլ՝ նոյնիքն Խաչեալը, որ Իր սուրբ ու մաքրարար արինը թափեց մեր փրկութեան համար: Ինչպէս որ, օրինակ, երբ մէկը իր զաւակներուն, իր մօրը կամ իր մէկ սիրելիին նկարը ձեռքը առնէ ու համբուրէ, ո՛չ թէ նկարը կամ թուղթի կտորն է որ համբուրած կ'ըլլայ, այլ՝ անոր ետին կանգնող իր սիրելին:

Ահա թէ ինչու պէտք է առանց խղճահարութեան կանգնիլ Տէրուն կամ սրբոց պատկերներուն դիմաց եւ աղօթք բարձրացնել Աստուծոյ:

ԱՍՈՒՍԸԱՇՆՉԱԿԱՆ ՀԻՍԵ ՈՒՆԻՒ ՍՈՒՐԲԵՐՈՒ ՄԱՍՈՒՆՔՆԵՐ ՄԵՇԱՐԵԼԸ:

Քրիստոնեայ Ընդհանրական Եկեղեցին առաքելական դարերէն սկսեալ մեծարած է սուրբերու մատուցները: Ս. Ստեփանոս նախասարկաւագին եւ առաջին մարտիրոսին նահատակութենէն ետք, հակառակ անոր որ Երուսաղէմի եկեղեցոյ դէմ մեծ հալածանք յարուցուած էր, սակայն »Քանի մը բարեպաշտներ Ստեփանոսի մարմինը տարին թաղեցին, մեծ կոծ ընելով անոր վրայ« (Գործք 8.2):

Սուրբերու մատուցները միշտ ալ մեծարուած են Եկեղեցոյ կեանքին մէջ, հաւատացեալներուն կողմէ, եւ հետագային անոնց մահուան վայրերուն ու անոնց մատուցներուն վրայ վկայարաններ ու եկեղեցիներ շինուած են:

Հին Կտակարանին մէջ կը կարդանք, թէ երբ Եղիսէ մարգարէ մտաւ ու զինք թաղեցին, յաջորդ տարին թշնամիներու գունդերը Իսրայէլի վրայ ներխուժեցին: Երբ հրեաները մարդ մը կը թաղէին, ահա թշնամիներու գունդ մը տեսան, ուստի վախցած՝ մտած մարդը Եղիսէի գերեզմանը նետեցին: Երբ այդ մարդը Եղիսէի ոսկորներուն դպաւ՝ վերապրեցաւ, եւ իր ոտքերուն վրայ կանգնեցաւ (Դ. Թագաւորաց 13.20-21):

Իսկ Նոր Կտակարանին մէջ կը կարդանք, որ նոյնիսկ իրենց ողջութեան ժամանակ առաքեալներուն ու սուրբերուն առարկաները մեծարանքի առարկայ էին, եւ միջոց՝ բազմազան բժշկութեանց: Օրինակ, Գործք Առաքելոցին մէջ կը կարդանք, թէ »Առաքեալներուն ձեռքով բազմաթիւ նշաններ ու հրաշքներ կը կատարուէին ժողովուրդին մէջ. այնպէս որ, Պետրոսի անցած ատեն՝ մարդիկ պատգարակներով ու մահիճներով հիւանդներ կը բերէին եւ հրապարակներու վրայ կը դնէին, որպէսզի գոնէ անոր շուքը ինչայ անոնցմէ մէկուն վրայ: Շրջակայ գիւղերէն բազմաթիւ մարդիկ Երուսաղէմ կը հաւաքուէին՝ իրենց հետ բերելով հիւանդներ եւ պիղծ ոգիներէ տանջուողներ, որոնք բոլորն ալ կը բժշկուէին« (Գործք 5.14-16):

Իսկ ուրիշ տեղ մըն ալ կը կարդանք, թէ՝ »Աստուած Պողոսի ձեռքով արտասովոր հրաշքներ կը գործէր: Մարդիկ մինչեւ իսկ անոր քրտինքոտ թաշկինակն ու գործի հագուստը կը տանէին հիւանդներուն եւ անոնք կը բժշկուէին իրենց ցաւերէն, կամ չար ոգիները կ'ելէին« (Գործք 19.11-12):

Արդ, ոչ թէ սուրբը ինք է որ հրաշք կը գործէ, այլ Աստուած է որ արտասովոր հրաշքներ կը կատարէ իրեն հաւատարիմներուն ձեռքով, որպէսզի մարդ անհատը հետեւի սուրբերու կեանքի օրինակին եւ անվախճան կեանքի յոյսը ունենայ իր սրտին մէջ:

ԻՆՉՈ՞Ւ ԿԱԵՒՈՐ Է ՈՒՆՏԱԳԱՅՈՒԹԻՒՆԸ:

Ուխտագնացութիւն կը կատարուի բարեպաշտ քրիստոնեաներուն կողմէ, այցելելով զանազան սրբավայրեր, անոնք ըլլան՝ Տէրունակոյն, այսինքն՝ այն վայրերը ուր Յիսուս այցելած է ու կոխած, եւ կամ՝ սուրբերու ապրած կամ նահատակուած վայրերը: Ուխտագնացութիւններ կը կատարուին նաեւ եկեղեցոյ մը անուանակոչութեան առիթով կամ վանքերը:

Ուխտագնացութեան սովորութիւնը վաղ քրիստոնէութենէն կը սկսի, երբ քրիստոնեաներ սուրբ վայրեր կ'այցելէին՝ երկրպագելու եւ համբուրելու համար Տէրունակոյն վայրերը:

Հին վանքերը կառուցուած կ'ըլլային սուրբերու կամ նահատակներու եւ մարտիրոսներու աճիւններուն վրայ, եւ մարդիկ, անոնց նահատակութեան օրը, այնտեղ կ'երթային՝ աղօթելու եւ Աստուծոյ մօտ սուրբերուն բարեխօսութիւնը խնդրելու:

Ուխտագնացութիւնները հոգեւոր սնունդի ու աճման սքանչելի պատեր են իւրաքանչիւր հաւատացեալի համար: Ահա թէ ինչու կարեւոր են կազմակերպուած ուխտագնացութիւնները:

Տէր Տաթև Ա. Քնյ. Միքայիլեան

ՆԻԿԻՅՑ ՏԻԵՋԵՐԱԿԱՆ ՍՈՒՐԲ ԺՈՂՈՎԻ 1700-ԱՄԵԱԿ

«ՈՐ ՅԱՂԱԳՍ ՄԵՐ ՄԱՐԴԿԱՆ ԵՒ ՎԱՍՆ ՄԵՐՈՅ ՓՐԿՈՒԹԵԱՆ ԻՋԵԱԼ ՅԵՐԿՆԻՑ»:

1.- Մարդուն մեղանշումը, անկեալ վիճակը և ինքզինք փրկելու անկարելիությունը:

«Ինքն էր որ մեզի՝ մարդերուս եւ մեր փրկութեան համար երկինքէն իջաւ»: Այս բացատրությունը անմիջապէս մեր միտքերուն դիմաց կը բանայ պատմությունը տիեզերքին, աշխարհին եւ մարդուն: Թէ ինչպէս Աստուած աշխարհը ստեղծել է բուսական ու կենդանական կեանքով լեցնել է ետք, ուզեց զայն զարդարել նաեւ բանական կեանքով, եւ «իր պատկերով ու նմանութեամբ» ստեղծեց մարդ արարածը:

Մարդը կոչուած էր յաւերժական կեանքը եւ երանութիւնը վայելելու, բայց անզգուշութեամբ ինկաւ Բանասարկու Սատանային լարած ծուղակին մէջ, եւ կորսնցուց այն արդարութիւնը եւ սրբութիւնը, որով ստեղծուած էր: Կորսնցուց նաեւ Աստուծոյ կամքին գիտութիւնը եւ Աստուծոյ հետ անմիջական հաղորդակցութեան պարզելը: Հեռացաւ Աստուծմէ, եւ կորսնցուց ազատութեան պարզելը, դառնալով մեղքին գերին, եւ ենթարկուելով մահուան դատապարտութեան:

Իր այս «անկեալ» վիճակին մէջ, եւ տկարացած իր կամքին մէջ, մարդը հնարաւորութիւնը չունէր ամբողջական բարին գործելու, Աստուծոյ կատարեալ հնազանդութեան մէջ ապրելու եւ ինքզինք փրկելու:

2.- Մարդուն փրկութեան անհրաժեշտութիւնը եւ Աստուծոյ փրկագործական նպատակը:

Գիտնալով մարդուն կողմէ ինքզինք փրկելու անկարելիութիւնը, Աստուած անկումի առաջին իսկ պահուն մարդուն տուաւ փրկութեան սքանչելի խոստում մը (ՄՆ 3.15): Խոստում մը, որ իր ատենին պիտի կատարուէր Քրիստոսով (հմմտ Գղ 4.4-5):

Այս խոստումով Աստուած ցոյց կու տար փրկագործական իր նպատակը, որուն տարբեր երեսները կը ներկայացուին եւ կ'որոշագրուին Հին Կտակարանի ամբողջ երկայնքին, Օրէնքին, մարգարէութեանց եւ միա գիրքերուն մէջ: Բոլոր խոստումներն ալ կապուած են Քրիստոսի աշխարհ գալուստին, այլ խօսքով՝ մարդեղութեան: Մարդեղութեան նպատակն էր.-

Ա.- Մարդկութիւնը նորովի արարչագործել, մեղքը հալածելով եւ ապականութիւնը վերցնելով:

Բ.- Մարդիկը լուսաւորել եւ ճշմարիտ աստուածաճանաչութիւն տալ:

Գ.- Մեզ սրբել եւ սուրբ կեանքի մը առաջնորդութիւնը տալ:

Դ.- Աշխարհի բոլոր ազգերէն ու ժողովուրդներէն Աստուծոյ համար մէկ ժողովուրդ կազմել, իր թագաւորութեան հպատակները պատրաստել (Յհ 10.16), եւ զանոնք իր արքայութեան մասնակից դարձնել (Մտ 25.34):

3.- Քրիստոսի մարդեղութեան անհրաժեշտութիւնը:

Արդեօք չկար փրկութեան ուրիշ կերպ մը, որ Աստուած որդեգրէր, փրկելու համար իր արարածները: Անհրաժեշտ էր մարդեղութիւնը:

Աստուծոյ համար անկարելի բան չկայ, եւ ուստի Աստուած ոեւէ այլ կերպով եւս կրնար փրկել մարդիկը: Բայց եթէ այս կերպը կամեցաւ, կը նշանակէ՝ թէ անոր մէջ տեսաւ մարդկային մտածողութեան համար անկիւնադարձային եւ հիմնապէս վերափոխիչ այն տուեալը, որ կարելի էր՝ մարդը Աստուծոյ վերադարձնելու համար:

Ա.- Աստուած մարդացաւ՝ իր գերազանց սէրը ցուցաբերելու համար:

Բ.- Աստուած մարդացաւ՝ իր աչքին մարդուն գերազանց արժէքը ցուցնելու եւ մարդը բարձրացնելու համար:

Գ.- Աստուած մարդացաւ՝ արդարութեան պահանջը իրմով հատուցանելու եւ մարդը մահուան դատապարտութենէն փրկելու համար:

Դ.- Աստուած մարդացաւ՝ մարդուն կողմէ Չարին վրայ յաղթանակ տանելու համար:

Ե.- Աստուած մարդացաւ՝ իր մարմնին մէջ մեղքը սպաննելու եւ մեզ ազատութեան Հոգիով իրեն կապելու համար:

4.- Ինչո՞ւ անելի շուտ տեղի չունեցաւ Քրիստոսի մարդեղութիւնը:

Աստուած ինք գիտէ ամէն բանի ճշգրիտ ժամն ու ժամանակը, եւ իւրաքանչիւր միջոցի յարմարաւէտութիւնն ու օգտաւէտութիւնը: Աստուած ուզեց որ մարդը նախ պատրաստուի անոր, եւ յետոյ միայն, երբ ի վիճակի ըլլայ ընդունելու, այն ատեն միայն զայ սպասուած իրականութիւնը: Այլ խօսքով, Աստուած վարուեցաւ դաստիարակչական յատուկ կերպով մը, որ մարդուն բարիքին համար իսկ չափազանց կարելի ու անհրաժեշտ էր: Որովհետեւ, ինչպէս գիտենք, շատ մը բաներ անօգուտ եւ աննպատակ կ'ըլլան իրենց ճիշդ ժամանակէն առաջ կամ ետք:

Արդ, Աստուած մարդոց համար անհրաժեշտ գտաւ այդ նախապատրաստութիւնը եւ դաստիարակութիւնը, որ ինք մատակարարեց իր Օրէնքին ու մարգարէներուն միջոցաւ, մինչեւ որ յարմար ժամանակը եկած համարեց (Գղ 3.24-25):

Աստուածաշունչը այս յարմար ժամանակը կը կոչէ «ժամանակին լրումը», «ժամանակին լրանալը», կամ «ժամանակին լեցուիլը» (հմմտ Սր 1.1: Գղ 4.4: Եփ 1.10):

5.- Ի՞նչ իրագործեց Քրիստոսի մարդեղութիւնը:

Քրիստոս իր մարդեղութեամբ մարդը վերադարձուց իր սկզբնական արդարութեան եւ սրբութեան, փորձութեանց դիմաց եւ Չարին վրայ մարդուն կատարեալ յաղթանակը ապահովելով, իր մարմնին մէջ սպաննելով մեղքը, մարդը ազատագրելով մեղքին ճիրաններէն, մահուան մեր դատավճիռը խաչափայտին վրայ գամելով եւ իր սուրբ արիւնով ջնջելով, խափանելով մահուան իշխանութիւնը եւ մեզ Աստուծոյ վերադարձնելով եւ Աստուծոյ որդեգիր դարձնելով:

ՄԵԿՆՈՒԹԻՒՆ
ՀԱՅԱՍՏԱՆԵԱՅՑ ԱՌԱՔԵԼԱԿԱՆ
ՍՈՒՐԲ ԵԿԵՂԵՑԻՈՅ ՀԱՒԱՏԱՄՔԻՆ
Չարեհ Արք. Ազնաւորեան
(Շարունակելի 6)

THE BOOK OF ESTHER

WRITTEN: AROUND 400-300BC

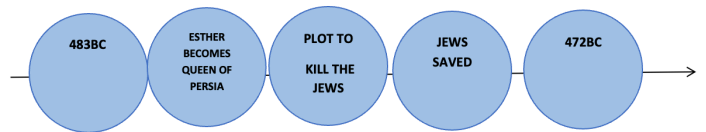
WHAT YOU NEED TO KNOW:

Esther is the gripping story of a Jewish girl who became the queen of Persia and rescued her people by foiling a plot to wipe out the Jews. It's a story of courage, intrigue and danger, but most of all it's a story of God working through the actions and lives of his people to bring about an amazing rescue. The book tells the story of how the Jews end up in danger of being entirely wiped out, but through Esther's influence they are permitted to live in peace and restore their land.

WHY READ IT?

Esther is an incredible story, with many unexpected twists and turns, but it also shows us that God can place us in situations for a purpose and that he can use us to achieve his aims.

ESTHER	MORDECAI	HAMAN
A Jewish girl who was raised to the highest position in society as the queen of Persia. With the help and guidance of Mordecai, her bravery and cleverness helped her save her people.	Esther's cousin, who adopted her when she was orphaned. Mordecai worked in the King's government. He was also faithful to God, even when his faithfulness put him in danger.	A man who became prime minister of Persia and wanted to wipe out the Jews.

THE LETTERS PHILEMON

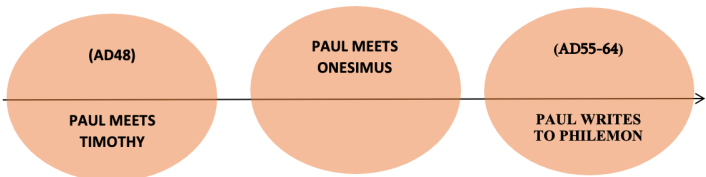
WRITTEN: SOMETIME BETWEEN AD55 AND 64

WHAT YOU NEED TO KNOW:

Philemon was a well-known Christian and probably a member of the church at Colossae. He also owned a slave called Onesimus. (Slave ownership was common at the time, and most people wouldn't have seen anything wrong with it.) Onesimus had run away from his master, met Paul and become a believer in Jesus. Paul wrote to Philemon, asking him to welcome Onesimus back as a member of the Christian family.

WHY READ IT?

This letter shows Paul's passion for looking after those who were powerless. He does an amazing job of defending Onesimus while addressing Philemon in a respectful and encouraging way. We could learn from this when we are fighting someone else's corner.

The Lord Our Protector
I look to the mountains;
where will my help come from?
My help will come from the LORD,
who made heaven and earth.
He will not let you fall;
your protector is always awake.
The protector of Israel
never dozes or sleeps.
The LORD will guard you;
he is by your side to protect you.
The sun will not hurt you during the day,
nor the moon during the night.
The LORD will protect you from all danger;
he will keep you safe.
He will protect you as you come and go
now and forever.

PSALM 121

Ազգային Առաջնորդարան
Armenian Prelacy of Canada
Prélature Arménienne du Canada

514-856-1200
prelacy@armenianprelacy.ca
www.armenianprelacy.ca

Խմբագիր՝ Հոգեշնորհ Տ. Յակոբ Վրդ. Եագուպեան
3401 Olivar Asselin Montréal, Québec H4J 1L5